

Nr. 7.
An. VII.
1883.

Gherl'a
1/13
Aprilie

AMICULU FAMILIEI.

Apare in 1/13 si 15/27 a luni. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., $\frac{1}{2}$ anu 2 fl.
pentru Romani'a pre anu 10 franci — lei noi.

DOMNULU TUDORU.

— Novela istorica originala. —
[Premiata cu 100 franci.]
(Urmare.)

IV.

O di vënturósa imprasciá volburós'a pulbere din drumu facündu locu luminei rece si insielatóre a sórelui. Erá o di cum vînu adese, triste si melancolice, in cari ultim'a radia invederéza dorulu neimpecatu a sufletului nostru, si patim'a dupa fiinti'a ce iubimú mai multu.

Si pentru Paun'a sosíse unu asemenea ceasu. Esieá la drumu, intrá éراس in launtru si nu-si gasiá pace, — asia o munciá dorulu dupa o veste dela Tudoru alu ei. 'Lu iubiá mai multu, decâtu se póta vietuiú o vreme făr' alu vedé séu baremi a audí despre elu. — De cându esíse Tudoru cu óstea, vení in mai multe rénduri, — inse numai pe nisce clipite cá-ci cu diorile erá la tabera. — Erá mándra si nu vedeá din destulu pe acestu barbatu, ce 'si aperá tiér'a cá unu erou. — Déca urgi'a ce aruncáu parintii asupr'a ei o umplea cu mahnire, iubirea lui Tudoru o faceá fericita. — Tinerulu ei sufletu se otielisè, — erá in stare a merge cu elu si-a impartí tóte greumintele, asia 'lu iubia. Inse Tudoru erá luptatoriu pentru patria — amórea trebuiá se se supuna.

Paun'a îngándurata 'si aduse aminte de basme si povesti, cu balauri si fete rapite. In mai multe rénduri vrú a rumpe firulu loru, inse reveniáu de nou. — Atunci chemá pre betran'a femeia din casa, ce fusesè cá sí o mama iubitóre boeriului. Acést'a vení plecata de ani, — dar' cá

unu teneru instinctu gáci starea sufletésca a boeritiei. Cunoseeá betran'a dorulu, si scieá ca foculu lui mistuieste adêncu. Scóse deci din cretiurile rochiei nisce bóbe si le resfirá, cu multa bagare de séma in coltiulu mesei.

Ei! cucóna, ai prinsu grigie de boeriulu — nu-i asia? intrebá femeia. Ia-'n cauta inse in ce multime de ómeni se afla? Dar' e superatu, si diu'a i-e négra cá-ci nu te intêlnesce. Asupr'a-ti arunca nadejdea, si are se faca cale boeriulu....

„Pân' la mine, vréi se dîci ninica? Oh! de-ar' vení, dorescu prea multu pe Tudoru alu meu, atunci ar' incetá si povor'a ce s'a asediatu in dreptulu inimei mele.“

— Cá atunci, stapên'a mea! cându plecase Arbore, — calcându-i in urma acelu afurisitu, pe care 'lu cinstisè boeriulu cu capitania in óste!

Paun'a se facú cá foculu, ér betran'a injurá asupr'a greului, din presêmtire ca elu va se urzésca o primejdia pentru Tudoru. Dela ántái'a vedere i-i cadíu reu Jordache, pentru aprinsii ochi ce urmariá cá nescè sageti pre soçi'a mantuito-riului seu. Ea pricepù iadulu flacarosu de patima, si 'lu credeá destulu de ticalosu pentru a derim'a sant'a dragoste, a acestoru dóua inime nepângarite de desfréulu ce domniá.

Pândise cá o mama ori ce privilegiu in care s'ar' fí potutu elu apropiá de boeriti'a. Dar' gre-culu trecusè mári si tieri, elu se destainú tine-

rei femeii aretându-i unu viitoriu de marire si podoba.

Descoperirea lui si spurcatele gânduri cu cari multiemiă binefacerea — o inlemnise. Nu potu scôte nici o vorba, dar' o tremuratura o cutrieră cându î-i aretă usi'a pentru a esî.

Vicleanulu inse nu se sêmî invinsu. O ruga fierbinte, inainte de ce a se palî in acestu pustiu se parasésca totu pentru a fî ca odinióra „flórea floriloru si stéu'a steleloru.“ — Dara ea 'lu isgoní cu intregu dispretiulu; si cându nebuni'a 'lu împinsé a cuprinde midiloculu ei mladiosu, 'lu asvêrlí cu atáta potere, încátu bietulu indragositu se oprí de cealalta parte de zidu.

O ura se zugraví in faci'a lui aprinsa. Unu blastemu crâncenu si-o amenintiare cumplita i esî din gura, încátu tîner'a boeritia se implù de flori, nu atátu pentru ea, câtu pentru Tudoru alu ei. Betrân'a venisè atunci cá unu angeru, de care ispititoriulu diavolescu fugí cu pumnii redicati in susu.

De ast'a 'si adusè aminte Paun'a, si cu grigia indoita se rogá la ceriu, pentru a scuti pe soçiulu ei. Se rugá fierbinte, dar' o tulburare fàrà nume i sapá liniscea. Ea mersè in gradina, si cu géna lacrimósa se uitá la calea drépta, ce dá in codru.

Ventulu suspiná, nisce paseri cantáu doiosu. O miscáu pe ea aceste sunete, séu întârdiarea lui Tudoru — cine potea se spuna?

Lacrimi dúioasa î-i inundarà faci'a cându audí nisce pasi. Cu unu típetu de dragoste sarí dar' ce mani o cuprinsè, si ce faci'a bestiala î-i se aretă?

Unu strengariu sdrentiosu o apucà de capu si o palma nespalata i se pusè pe gura, pentru a-i impedecá strigarea. — Erá pierduta. — Povestile cu fete rapita de bálauri i venirà in minte; vrù se strîge ajutoriu, dar' nu mai poteá. O finfia fiurósa o aredicà in unu caru acoperitu si ea cadíu ametita in nisce braçia — audiéndu cá in visu vaiete, zincanituri de arme si racniri selbatice.

In urm'a carului se incinse o scena cumplita. Banditii ce o rapira tulira la fuga, cà-ci pe neasceptate se aflara atacati, — dar' salve de pusce trantira pre vré câti-va din ei.

Se imbrâncirà in o lupta formală. Armele se lovira, sângele curgeá, — iar' cei mai multi din ómenii lui Jordache jaceáu la pamentu. Cu blastele desperate acoperindu pre stapênii loru luptáu, cà-ci ceusiulu ce juráse a duce boerés'a in cortulu greciloru, erá inca strumenu pe picióre.

Indesiertu inse, Romanii eráu voinici, si Arbore inápsè ferulu ascutitu in peptulu céusiului, încátu espediti'a de jafu fù nimícita.

Dar' unde erá óre boerés'a, soci'a lui Tudoru?

Indesiertu o cautara scotorocindu cas'a si stururile codrului vecinu — ea disparusè fara a se pricepe cum.

Tristi si cu o povora de grigia pornirà ca- tra tabera. Tudoru le esî in cale, si vediéndu sânge pe armurile loru — vinele i-se umflara, ér' capulu sí-lu strinsè pentru a nu plesní.

Adeveratu erá dara, misieli'a invinsè? Nevést'a lui, pretiulu unei vietii, erá pierduta pentru elu?

Tóte crudímile iadului i fulgerara crierii, si nebuni'a i ridea dorerea s'a adênca. Oh! cà-ci Paun'a a fostu bucuri'a si lumin'a, dulcea mangaiere a timpuriloru viscolóse; a fostu sufletu la ce a plânsu cu elu suferintiale patriei nenorocite....

Voiu porní in lume — díse elu dupa-ce ascultase cuvintele lui Arbore. Voiu derimá munti si stânci ce cunoscú misieliile omenesci; in lupta inversiunata voiu sdrobí dusimanulu ce injosí tier'a si rapí sufletulu sufletului meu.

Dar' încatràu aveá se plece, in ce palate séu bordeie se-o caute? Oh! cà-ci nu-i stateáu elementele naturei in ajutoriu, nu sórele, nu lun'a ce cunoscíá tainele infernale, nu vântulu ce intoreá frundi'a si pote duceá cea din urma a ei resuflare.

Fàrà a se sfatuí cu cineva redicà taber'a, si in fruntea voiniciloru inierbintati, porní colónele pe càl diferite.

Ascunsi pre lánge dealurile Campu-lungului se intalnira colónele fàrà cá acestu locu strategicu se fia cunoscutu de greci. Scutiti din o parte cu munti de alt'a cu Golescii, se asiediara pe iarba cu arm'a la indemána. Numai Tudoru erá fàrà astempèru, cá o naluca rataciá cautându pe ace'a ce pierduse.

Unu momentu se oprisè, o stafeta necunoscuta i se vestí.

Numai o stafeta si parintele Nicodimu nu? întrebà Tudoru.

Nu! — fù respunsulu.

Curieriulu se ivi. — Cum ti-a mersu?

Slava Domnului! scapái tealeru de acei surgiuni esiti din ocele dela Afumati. Hei! m'a recunoscutu indata evgheni'a sa.

Si ti-a primitu rávasiulu?

Cu barbia ridiéndu. — Apoi mi-a mai datu o fitiuca se o dau la acelu capitanu ce se indragostí cu fun'a. Me sí sfatuí pre unde am a merge cá se nu fíu calcatu de nimernici tierani; — apoi a sarí pe murgu, a fluera o doina, si-a vení aici, fù un'a.

Depesi'a erá scurta. Aprobá toti pasii facuti, precum si diu'a in care se asceptá soçia conducariului romanu. — Tudoru risè cu amarulu inimei sdrobite. Cunoscându pericolosulu locu in care

aveã grecii se între, nutriã nadejde cá se curatie cu puçine jertfe ostírea loru de pe pamentu.

Nimeni nu se descoperí, meditã in chinurile durerei cu brazde grele pe façia. Positi'a erã avantaçiósã — dorulu resbanarei fãrà margini; — dar' in dosulu lui statea vëndietoriulu.

* * *

La o candela ce aruncã cele din urma schin-tei pre paretii innegríti a unei celle, din mãnãstirea maicei Paraschiva — se vedeã pe unu ascernutu miseru dar' curatu, chipulu blãndu si patimasíu a unei fiintia frumóse, probabilu si nenorocita.

Siedeã fãrà miscare cá si cându ar' fi peritu din ea viéti'a, cá lumin'a din o stéua. Aveã mân'a preste façia, cá geniulu plãngatoriu.

Orologiulu sunã o óra prin ambitele boltite, si acestu sgomotu se continuã de altulu. O usia scartiã in tiétiénele sale — unu preotu betranu cu talarulu negru intrã, tienéndu de mânã o copila ale carei trasuri oglindãu o dulce bucuria.

Nenorocit'a se sculã spariata, si impinsé de unu instinctu se aruncã la petiórele lui — „Parinte! strigã ea, nu me lasã aici; dù-me la elu, de vréi se credu ca sum scapata!“.....

Te ducú — respunsé preotulu miscatu de durerea ei.

„Oh! te-ai amestecatu in pricinile pecatosiloru, i-ai insoçitu cá tovarasiu pentru a me scapã din ghiarele loru; — oh! dù-me din ástu intunerecu la soçiulu meu, apoi macaru se moru indata.....

Cându incepusé a se aprinde unulu dupa altulu fanarele ceriului, prin feeria albastra, o fantoma descinsé cá prin farmecu si esí pe sub pórt'a mãnãstirei — erã o fantoma alba si incaruntita...

Pasulu ei inse erã sprintenu — si ochiulu ageru, cà-ci urmariã din departe unu punctu negru, ce se misicã inainte pe drumu.

Se fia fostu unu spiritulu bunu séu reu? In lume suntu multe taine, fiintie fãrà nume, angeri ce câte-odata vizitéza acestu pamentu, pentru a mângaiã pre cei ce suferu!...

V.

Resolutiunea lui Tudoru pusé in grigia pre toti ostasii sei, mai cu séma inse pre acei ce in ascunsu lucrãu in folosulu greciloru. Erã nepriceputu, pacea 'lu parasise si in mediu-de-nópte dispereã, atunci cându négr'a intriga reseruceã min-tile, si-si designã jertfele.

Amaru erã sufletulu seu, arsu si sdrobotu cá copaciulu lovitu de trasnetu; — dar' mai traia Tudoru, pentru o isbãnda mare!

Grecii se ospetãu sburdati cu cirezi de vite si butóia de vinu ce nu se mai curmãu la Tergovisce. Cá locuste devastara ce remase de tieranele pribegite la munte si codru. Se ospetãu beti si jocãu fora grigia, pareã ca serbéza dilele fericite a unui veacu de auru. Numai Ipsilanti celu mãndru, junele cu vãpãioasa dragoste se lipsiã de placerile respãndite de femei cu plete resfirate si cu ochi de magnetu.

Presémtisé elu periclulu, ori gânduri rele rodãu consciinti'a lui, încãtu se se ascundia de velsi'a multimei?

Nime nu 'lu cautã, nime nu-i observã absenti'a, — nici o posta séu curieru nu-i aduceã vre-o scire. Singuru si parasitu erã elu, in o lupta grea cu sine.

Afara cântã music'a, giulele de sticla *) siurierãu prin vèzduhu, — o femeia trufasia se imbiã alu duce la banchetulu ce se incepeã. Cându o zarí risé cu esaltatiune nebuna si desperata. — Mergi — strigã elu, — mergi cà-ci mi-ai adusu blastemu, si sub blastemu am se me prapadescu.

Ea esí, ér' elu remasé cu invalmacitele sale cugetari.

Tronu si marire — crãsni elu durerosu a-ti fostu fantasmele dupa care alergã prin placeri si intrigi, prin bucurii si insielari; cându confidente, imbetatu de iubire; si éra perjuru, tradatoriu cu veninu. V'amu datu viéti'a, m'am facutu robu voue; si cum 'mi resplatiti? Amagitu de voi luciri insielátore, sémtiu coltiulu sortii ca 'mi sapa mormentulu. Se moru, se pieru cu rusine? Oh! nu! de sum in umilire, móra acelu ce mi-o pricinuisse....

Caravia care pentru macelulu din Galati primise rangulu de generalu — intrã rapede.

Ce vréi? strigã principele.

— Mari'a t'a nu e timpu de pierdutu, o retragere grabnica e ce ne-arú mai poté mantú. Turcii se apropia, Romanii bivoachéza la Golesci, abia o bucata de locu ne desparte. Nimene nu pricepe ce cóce capitani'a loru de cându i perisé nevést'a. nici insisi Prodanu si Macedonchi.

„Vrei se fugimu generale? Dar' prin ast'a asiu lungi ticalos'a mea sórte. Se mai asceptamu — nu cá se invingu, ci se nimicescu pe acelu rebelu ce 'mi rapí glori'a, cându erãmu aprópe de ea. Voiu perí, dar' nici elu se nu triumfeze. Generale! fã se móra..... se piara din lume acestu ... romanu.

Erã orbie in launtrulu seu, orbie bestiala. 'Si implãntã unghiale in carne insetatu de sange si urlã cá o hiena pe marginea morminteloru.

*) Tornate la sticlari'a din apropiarea Tergovistei

In cas'a logofetului Dinca, erá cuartirulu celu mare a Romaniloru.

Tudoru erá inchisu, suspitiunarea 'lu retienea dela ori ce prietenia cu capitani ostirei verbulate. Gat'a cu tóte dechisuelele, aveá pe siantiuri tunuri asiediate, era elu se incredintiá de renduial'a loru.

Erá in ajunulu unei dile mari in care, lup-tându-se peptu la peptu, sangele aveá se curga pâraie. Cá unu spiritu nefricosu visitá prin nópte ostirea, uniculu firu ce 'lu legá de lume, — cá-ci zadarnic'a lui cáutare i adusé convingerea, ca flórea inimei sale se pierdusé in négr'a vecinicia.

Merge róta, invértosindu la lupta pre pandurii sei, frati suferitori de impilari straine. I-i incuragiá pentru o luptá recâscigarea drepturiloru si privilegiiloru calcate. Oh! si elu aveá credintiá a dobândi, cá-ci lupt'a erá sânta si drépta!

Gatase ocolulu, ér' la marginea mai umbrita cercá a cetí din stele, la ce porniá: — la triumfu, ori la izlazulu verde?

„Dumnedieule numai o invingere, oh! numai o singura invingere! — cereá elu! Camasi'a mortii este pe mine, dar' o invingere se-mi scapu tiér'a de dujmani, si eu moru cu dragu, ajungédu pe cale icón'a povetiuitóre a sufletului meu....

Erá strabatutu de rug'a s'a umilita. Unu noru coperi lun'a, — oh! erá dóra unu semnu sinistru, o cóbe rea? — Tufele incepura a se clati, durduitulu intimpiná norii cu fulgere ce despicáu intunereculu, — apoi unu caos deslantia mâni'a naturei, prin care o umbra infernala se siupia in urm'a lui Tudoru.

Cine poteá fi dupa elu, si ce murmuru oribilu i contrasé busale?....

(Finea va urmá.)

EMILIA LUNGU.

Copilitia...

Copilitia, copilitia,
Nu te 'nerede la baditia;
Cá fetioru-i totu fetioru,
Fluturu mândru sboratoriu!

Spune vorbe frumosiele
Se-ti dá sufletulu pe ele,
Si se duce totu rídiendu
Vorb'a dulce sbóra 'n véntu.

Te desmérda cá pre-o flóre,
Ti se 'nchina cá la sóre.
„Numai tu“ díce cu dragu,
Si te uita pâna 'n pragu.

Pentru unu strutiú*) pentru-o guritia
Bate tiér'a si-o lumitia,
Si candu dorulu si-a 'mplenitu
Bate strutiulu de pamentu.

Ori si care cum se jóra
Crede-i numai cá in dóra,
Cá fetioru-i totu fetioru,
Fluturu mândru sboratoriu!

V. R. BUTICESCU.

*] Strutiú=péna, flóre.

GLUM'A VENTULUI.

— Novela. —

[Urmare.]

Cându câteva dile mai tardfu reveni Enricu la Berck, parintele Tastelean i-i enará totulu cu óre-care sêmtiu de neindestulire, adausé cá m perorându:

— Intre noi fia dísu, domnule Enricu, 'mi pare reu ca au intrevenitu tóte acestea, dar' pre-lânga totu respectulu ce amu facia de domni'a-vóstra, m'asiu mirá fórté, déca domnisiór'a Bert'a n'ar' avé nici o parte in aventur'a domniei-vóstre. Eu indata-ce am vedíutu-o cu ocaziunea petrecerei mele la densii amu si banuitu cev'a.

In locu de a respunde cev'a Enricu surisè cu tristétia, prin ce facú cá banuielele proprietariului seu se devina convinctiuni pentru densulu.

Fara de a mai intardiá, Enricu se duse la dlu Javelinu decisu a suportá tóte consecintiele a totu ce a potutu fi indiaretu in partarea sa, dar' a nu se lasá se fia privitu de atare cavaleru-de-industria; tienut'a dlui Javelinu aveá altmintrea se-i servésca de indreptariu.

Dlu Javelinu erá singuru in salonulu seu.

— Ah! domni'a-vóstra sunteti, domnule virtuosu, — díse densulu intr'unu tonu ironicu si nimicitoriu, offerindu tenerului architectu unu bratiariu. 'Mi pare fórté bine, cá ve vedu, o dóra 'mi veti deslusí in urma portarea domniei-vóstre facia de mine ce aveti de a-mi spune spre a ve justificá? — Domnule, respunde Enricu cu voce sigura si cu cevasi sfortiare, eu nu ve intielegu intrebarea; binevoiti a ve esprimá mai chiaru.

— Ah! domni'a vóstra nu o pricepeti? Bine dara. Spuneti-mi cum ve-ati permis a ve introduce in cas'a mea cá lucratoriu la iegariu neavédu acésta profesiune si scíndu, cá noi nu suntemu acasa?

— Grigitori'a domniei-vóstre a venitu si a cerutu asiediarea unoru geamuri cari le sparserá din causa negrigintiei sale; sciti, cá pre prundusiu nu e numai unu iegariu si acést'a nu erá acasa. Eu potú face unu servitiu unei biete servitóre ingrigiate si 'lu si facú. E dreptu, cá nu eráti acasa, dar' unde e aci reulu? Am revenitu apoi la domni'a-vóstra, numai in urm'a invitarei ce mi-ati facutu.

— Dar' pentru-ce v'ati ascunsu profesiunea adeverata?

Intrebatu-mi-o-ati? Intrebatu-mi-ati baremi numele?

— E dreptu, respnsé Javelinu mulcomitu, de-si, precum se vedea necajitu, ca mani'a lui nu e justificata.

— Domnule, reprinsé dinsulu dupa unu momentu de tacere, 'mi mai remâne a-ti pune o intrebare si eu credu, cá acést'a o facu cá omu de omenia: — Nu ati avutu domni'a-vóstra cu venirea aici, nici unu scopu altulu, decátu se faceti acestu serviciu grigitoréi?

In tonulu si in cuvintele dlui Javelinu erá cea mai evidenta lealitate, care sedusé pe Enricu si-i dadú deodata altu cursu ideiloru.

— O se vi-respondu, domnule, i díse dinsulu redicându-se, cum m'ati intrebatu, cá omu de omenia. — Ba, eu n'amú fostu atrasu catra acésta casciora prin unic'a dorintia de a-i togmí geamurile, si domni'a-vóstra m'ati facutu fórté fericitu, invitându-me a reveni in acea séra. Eu iubescu pe domnisiór'a Bert'a, — adausé dinsulu inchinandu-se, — si voiú avé onóre nu preste multu a-i cere mân'a.

— Si domni'a-vóstra v'ati introdusu aici spre a o seduce, pentru-cá fiic'a mea nu ve cunosceá. Ei bine, nu ve genati dle amu descoperi cumu considerati domni'a-vóstra pre óspetii cascioréi acéstéi'a?

— Me calumniati, domnule, ve rogu, se-mi cre-detii.....

— La draculu cu frasele, domnule, dîse Javelinu cu unu tonu secu, tóta esplicatiunea e de prisosu. Am sciricitu dupa dvóstra si amu aflatu că apartieneti unei familia onorabile; ma se dice, ca domni'a-vóstra aveti talentu si venitoriu; dar' veti sci, că man'a ficeii mele nu e destinata unor aspiranti, cari fia si bine crescuti, se vêrescu mascati in familie; dreptu-ace'a eu ve voiu fi pré deobligatu, déca nu veti mai veni la cas'a mea.

Dupa aceste dlu Javelinu deschisè usi'a dicîndu:

— Sanatate buna, domnule.

Trecîndu prin coridoru, Enricu observà pre Bert'a pre trepte; — surisulu dulce si tristu, care i-lu adresà dins'a facea unu contrastu atâtu de incuragiatoriu cu dispuzetiunea puçinu pacinica a parintelui ei, încâtu in acelu momentu, cându trecè preste pragulu casciorèi, Enricu se reintórse si cu unu tonu totu-odata fôrte liniscitu si fôrte superbu dîse acestui'a:

— La revelere domnule!

Enricu parasì cascior'a cu anim'a intristata dar' nu descuragiatu. — Dinsulu iubià pre Bert'a, si reamintindu-si diversele incidente a dîleloru din urma, erà convinsu, cumcà chiaru si in lips'a unui sêntiementu mai gingasiu, elu poteà contà la stim'a si simpatia ei; atâta de-ocamdata i-i erà destulu. Elu trecè prin o proba durerósa pentru ambitiunea s'a, dar' celu puçinu demnitatea i-i erà salvata, ma elu se feliçitá cu satisfactiune viua, că n'a compromis nicu cãtu de puçinu pre Bert'a. Acum trebuia se lase cá se se liniscésca, de cum'va ar fi cu potintia, spiritulu dlui Javelinu, — se se ferésca a conveni cu elu si se accepte totu dela impregiurari. — De almintrea si tempuru scaldeloru erà numai la inceputu, mai aveà dala inca destulu tîmpu pentru ajungerea scopului seu.

A dóu'a dî primu o epistola dela Bert'a.

— „Am auditu, scrieà dins'a, totu ce ati dîsu domni'a-vóstra parintelui meu si ce vi-a respunsu elu. Nespunèndu-i nimica despre acea epistola, ce-mi veni in mâna numai din intemplan, si pre care póte facu reu ca o amu pastratu, — m'ati scapatu de o esplicatiune cu parintii mei, care mi-ar' fi fostu durerósa, pentru-cà eu pâna acum n'avui nemic'a ascunsu d'inaîntea loru. Tata-meu me intrebà in presintia mamei, déca ve cunoscu, déca vi-amu incuragiatu fara scirea loru la acésta portare cutezatória, si déca acésta 'mi este neplacuta; si fiindu-cà eu in locu de a responde la acésta ultima intrebare incepu a plânge, elu m'a numitu micutia nebuna.

„Mi-ati redatu si micuti'a mea carticea pierduta, vi multiamescu; totusi voiu se remânu inca nemultie-mitória, si chiaru si déca v'ati superá pre mine, 'mi retiènu acésta epistola, pentru mine mai pretiósá decãtu 'mi este permisu a vi spune.

„Eu credu, că si domni'a-vóstra, că bunulu Dumnedieu ni pune in cale pe celu ce ni-lu destinà si că totulu depinde dela ace'a, că se scimu acceptá! B***

Acésta epistola fôrte acomodata spre a dá lui Enricu sperantia, 'lu intari in resolutiunea s'a de a lasá cursu liberu evenimenteloru fãrà de a probá cev'a de nou la dlu Javelinu.

In sér'a de prim'a Augustu Enricu pribegia pre malulu marei. Batusera diece ore la ospitiulu celu mare, tempulu erà liniscitu si nóptea destulu de intunecósa, cà-ci lun'a scapatase. Pe acestu prundusiu imensu si

liniscitu domni'a cea mai profunda tacere, pre care numai cându si cându o intrerumpeà strigatulu ascutitu ori doinicu a cutarei cantaretie a naturei. In acésta sèra marea erà desforescenta si valurile incolacindu-se in spirale pe arina, tiviau lespedeà de apa cu o girlanda continua de spume, ce jocáu diferite colori si de perle laminóse, pâna-ce la marginea orisonului, spre média-nópte, cele dóue fanuri dela Etaphes straluciau in intunerecu cá doi ochi ai unui animalu fantasticu.

Enricu in acestu momentu erà singuru si preda unei melancolie nespuse, cându de-odata trecè la cãti-va pasi de elu, nisce preamblatori, si elu aude o voce cunoscuta dicîndu:

— Onorie, care scii tóte, explica-mi pentru-ce e m a rea fosforescenta.

— Acestu fenomenu are de cauza, respunsè inevitiatulu, presintia in apa a diferiteloru animale, molusce si altele, dar' mai alesu a unui animalculu, care se numesce *nóptea-luciu-lu-miliariu*. Aceste animale au pe corpu puncte luminóse, cá vermii lucitori, si numerulu loru celu mare produce acésta lumina fosforescenta.

— Da potu-se vedé aceste animale mici? intrebà dómn'a Javelinu ridièndu dupa datina.

— Cu unu microscopu puternicu da, — dar' cu ochii liberi cu greu. Suntu atâtu de mici, încãtu s'au numerata preste optu sute intr'unu centimetru cubicu de apa.

— Mișca-se ore fiintiele aceste micutii intrebà Bert'a.

— Cum, intrebi déca se misca? Da, ba inca acelea mânca béu si innóta cá pescii; ma au si sêntiemiante, póte pasiuni; amorulu a-buna-séma nu li-e necunoscutu, pentru-cà amorulu e cea mai mare lege in lume — o lege universalá.

— Lásamu acésta, dîse dlu Javelinu cu cev'a-si neindestulire; tu 'mi explici fôrte bine — continuà dinsulu dupa o pausa, si cá spre a-si alungá unu cugetu neplacutu, — că anumite animale facu marea luminósa, dar' nu mi spui, pentru-ce suntu aceste animale luminóse.

Enricu nu audí esplicatiunea, care o dadu unchiulu Onoriu, pentru-cà Javelinescii continuându-si preâmb-larea se departara cu incetulu de elu. Nevoiendu a atrage asupra-si atentiunea morosului capu de familia si totusi voiindu a remané cãtu se póte de lungu tempu in apropierea Bertei, dinsulu i-i urmari in cevasi distantia, cându de-odata 'si facu reflexiunea, că pre acesti preâmb-latori pacinici, fora indoièla puçinu dedati cu prundusiu dela Berck, va se-i ajunga preste puçinu unu periclu seriosu, déca nu voru fi facuti indata atenti.

Prundusiu dela Berck e in genere planu si intrunitu; totusi actiunea combinata a curentloru de mare, a creșterei si descrescerii si a venturiloru, produsera a locurea undulari de arina, cari aici au form'a unor coveti largi, colea a unor vai multu-puçinu estinsè si afunde. De laturea acestoru acufundiaturi pamentulu mai totu-dea-un'a e aredicatu, si candu creșce marea, ap'a. intrându cu rapetiune in aceste coveti si vai, incungiura aceste aredicaturi si le strafirma in adeverate insule, pre care la rîndulu loru nu preste multu le acopere marea.

Vai de acelu nesocotitu, care s'a intãrdiatu, pe cutarev'a dintre aceste insule, că se vedea marea creșcîndu. Déca nu scie innotá, déca marea e furtunósa si nóptea intunecósa, usioru póte perf. — Cându intorecîndu-se dinsulu vede, că marea lu-incungiura de tóte laturile, indarnu grabescu a fugi, indarnu se încerca a

ETICHET' A.

[Studiu socialu, prelucratu liberu.]

II.

Despre purtare: In familie; — In Biserica; — Facia de superiori si supusi; — Pe strada; — In locuri publice; — In teatru.

[Urmare.]

Persónele cari se tienu de diferite clase ale societatii omenesci, așiderea numai prin o maniera perfecta se potu feri de generea provenienta din diferenti'a de rangu.

Suntu unele dame de ranguri mai inalte, cari conduse de óresi-cari capricii, mai alesu pe sate unde nu prea au societati alese, cu sil'a í-si facu pretenia cu altele de ranguri mai mici. Candu apoi din intemplanie convinu cu cele de asemenea ranguri, pre cele de-ântâin le despretiuescu si respingu cu nesocotenia si cu o recéla nespusa.

Aceste persóne, fia ele macaru si din principii, í-si denéga originea; deórece domnulu si dómn'a adeverata, totu-dea-un'a suntu loiali facia de acei'a, cari stau intr'unu rangu mai micu. Togm'a prin salóne si intre cei de ranguri, mai mice se voru silí intr'acolo, cá acesti'a se nu observe nici o diferenti'a de rangu, seiindu preabine, cá curtuosi'a loru nu e deobligatóre pentru nimica, si cumca o anumita temperantia mai cu siguritate eschide confidenti'a si increderea, de cátu arrogant'i'a si îngamfarea ce la tpta intemplanie este dejositória pentru célu ce o practiséza.

De alta parte stim'a cuvenita facia de superiori este unu punctu considerabilu alu creșterei bune, care totu-dea-un'a 'si afla sorgintele in nobléti'a animei. La noi suntu unii individi, cari déca convinu numai odata séu de dóua ori cu vre-unu individuu de rangu mai inaltu, apoi inaintea altor'a asié vorbescu despre acei'a, cá si cându Dumnedieu scia in ce relatiuni intime ar sta cu ei. Macar-ca nefericitii de ei nu-si aducu aminte, cá in locu cá se se inaltie, togma prin asié ceva se dejosescu inaintea altor'a aretându pre facia, cá cátu de tare s'ar sênti onorati, cându cu cutare si cutare domnu mare ar' stá in asié-feliu de relatiuni, cá si in cari nu stáu.

Preste totu semnuju celu mai invederatu alu superioritatii se manifesta in manier'a cea buna, ce totu-dea-un'a câstiga veneratiune.

Si acést'a maniera trebue se o óbservamu si in purtarea nóstra pe strada. O dama cu cultura adeverata totu-dé-un'a va amblá pe strada cu o simplitate nepretentiósa; imbracamintea ei va fi nebatatória la ochi, tienut'a ei va fi neafectata si pre lángha ace'a liniscita si seriósa.

Pe strada hohotulu si vorbirea aspra precum si gesticularea cu mânilé suntu numai nescé lucruri preste mesura necuviintióse.

Omenii binecrescuti asié se ferescu de unele escelari cá aceste; cá de ciurma, mai cu séma pe strade si in locuri publice.

Aci inca mai trebue se observamu un'a. Femei'a bine-crescuta fia acc'a tenera ori betrana, mergêndu pe strada nici cându nu va cautá indereptu. Asié cev'a ar' fi *non plus ultra* a creșterei gresite, si pre respectiv'a o-ar' poté aduce in prepusu, care ar' poté dá ansa barbatiloru la cele mai neobrazrice ticalosii.

Pe strada de regula parintií mergu inapoi, ér' fetele inainte cá mum'a se póta veghiá asupr'a feteloru.

Déca numai este cu putintia, tener'a nici cându se nu amble singura ci totu-dé-un'a acómpaniata séu de mama séu de alta óre-care femeia onesta. La noi e datina a se lasá tener'a pe strada acómpaniata numai de servitóre, presupunundu-se, cá prin acést'a se face din destulu acelei reguli — cá teneri nu se cuvine a amblá singura.

Noi suntemu de ace'a convingere, cá déca odata nu se póte alt'cum, apoi o féta onesta si bine crescuta mai bine ambla singura, decátu insoçita de servitóre. Ore o servitóre póte pazi pre dómn'a ei tenera?

Cându se facu ceva cumperari prin dugene, se in-tielege de sine, cá nu mum'a ci fét'a duce pachetulu; ér' cându le acómpaniaza pre aceste órecineva, d. e. sotiu, frate séu strainu, atunci la tóta intemplanie unii cá acesti'a trebue se primésca pachetulu. Acést'a regula se referesce si la maramé mantile etc., — deórece ar fi mare prostia a lasa unei dame se duca cev'a in mâni atunci cându o petrecemu.

Inca mai câteva cuvinte despre acómpaniare séu insocire. Barbatulu, carele acómpaniaza pre cutare femeia, totu-dé-un'a ei i concede partea cea de cátra paréte alu trotoariului fia in stâng'a ori in drept'a. Acést'a regula trebue se o observe si femeia tenera, candu ámbra cu un'a mai betrana.

Pe strada numai cu atari cunoscuti ni se cuvine a stá de vorba, cari suntu in legaturi intime cu noi. Ér' barbatulu déca nu e provocatu, numai in atare casu póte acómpaniá pre o femeia, déca acést'a i este rudenia de aprópe séu cunoscuta; din contra acómpaniarea apare sténgace, siluitóre séu togma in pertinenta. Ba, nici celu mai bunu cunoscutu nu póte acómpaniá pre o féta tenera, déca nu a óbtienutu spre acést'a pre-ví'a concessiune, cându acea e singura pe strada ori insoçita numai de servitóre. Nevestele inca facu bine, déca nu privescu acómpaniarea barbatiloru straini cându se preámbla numai singure.

Prin chioscuri, promenade si locuri publice, cei ce se afla siedindu da regula se scóla in picióre cându le viu cunoscuti, si apoi séu converséza cu ei in picióre, séu decumva cunosciinti'a e mai de aprópe, i imbia si cu siederea. Inse pe strade si in alte locuri publice nici candu nu se cuvine a opri séu a grai pre cunoscuti, mai vértosu candu acei'a se preámbla cu altii straini. In atare casu i salutamu simplu, si numai atunci ne apropiamu de ei, cându suntemu provocati la acést'a.

In locuri publice femeile nici cându nu se scóla la presentarea barbatiloru; éra barbatii nu potu siedé la més'a loru, pana-ce nu li se oferese siederea. Aci subverséza o intrebare fórté mare ce pretinde tactica dela o femeia. Déca ea nu imbia pre barbatu cu siederea, acel'a se sênte vatematu; ér' déca 'lu imbia apoi usioru se póte considerá de prea preventória, mai vértosu atunci, cându — ce'a ce nu e togma raritate — respectivulu e si cámu increditu.

Adeseori se potu audi unele observari cá acestea: „Nu am potutu veni, deórece Dómn'a L. m'au retienutu: — déca odata convini cu ea, nu da Dumnedieu se te mai poti scapá de ea“ etc. etc.

In asemenea casu numai tactic'a si agerimea mintei potu folosí. Femei'a totu-dé-un'a trebue se scie, cá cu cine are de lucru; — altcum ea póte deduce usioru diu manier'a barbatului, déca i convine ori nu societatea ei. Si decumva despre acést'a nu este conviusa, apoi cámu ce nepasare 'lu póte intrebá: „Nu pofiti a sietlé?“ La intrebarea acést'a apoi si barbatulu póte respunde seusându-se fórté usioru fàrà cá se vatemé regulele

bunei cuviintie, — pâna candu dam'a simpliciter a satisfacutu numai prescisele cuvenintiei si togma nu si-a manifestatu prea marea s'a deferintia. Pre unu amicu bunu, carele si-a atrasu atentiunea asupr'a societatiei ei, 'lu pôte imbiia cu siederea si mai amicabile.

Referitoriu la teatru suntu de observatu chiar' acele reguli, pre cari le-am amiatitu si la acompaniarea pe strada. Numai barbatii acei'a potu intrâ in logi'a cutarei dame, cari i suntu amblatori la casa; éra la esirea din teatru, ori care barbatu cunoscutu (de si nu e amblatoriu la casa) 'si pôte oferi braçulu seu cá se conduca pre dama la carutia. In acestu casu totu-dé-un'a are anteiatate garde de dames; fiindu-câ nu se cuvine, cá intre dóue dame se preferimu braçulu celei mai tenere, cându cea mai betrana inca nici nu este acompaniata de cineva.

In logia loculu celu de-ântâiu facia cu bin'a 'lu ocupa mam'a, ori garde de dames; — celu din facia fét'a gardinta, séu intre mai multe fete gardinte, cea mai in vârsta. Cându in logia se afla dame, barbatii de regula ocupa loculu celu mai din-aposi, ba inca si tat'a 'si oferésece loculu seu fetei mai marisioére. Cându in logia se afla vre-o femeia cá óspe, atunci stapên'a i oferésece loculu seu; ér' cându se afla vre-o féta cá óspe atunci ace'a ocupa locu vis-a-vis de stapêna.

Portarea in teatru este mai multu de consideratu, cá cea de pe strada. Mişcarea neinctata vorbirea cu tonu inaltu gesticularea, suntu dovedile neculturei.

Individi bine-crescuti si cu o maniera fina, nu le comitu aceste, — ci la locurile loru siedu in pace, vorbescu in linisece, cá se nu conturbe nici pre diletanti, dar' nici pre ascultatori.

Durere, cá prin logia se afla si atari ómeni, caror'a le place a face scandaluri in teatru; ridu, flecareşcu si larmuiescu. si aceste tóte le comitu numai pentru cá se arete, cá fumiga, publiculu onestu alu parturului. Óre ajungu ei ceva cu acest'a? Ba din contra, nu numai cá se compromitu inaintea publiculu fumigatu: ci si inaintea fie-carui individuu cultu si binesântitoriu.

Inca mai o observare. Dam'a tenera mai bine lucra, cându nu se folosesece de ochianu la privirea publiculu; cá-ci in folosirea aceluia totudeaun'a este ceva provocatoriu. Referitoriu la fetele tenere recomandam cá ochianurile se le intrebuintieze numai pentru bina, ér' déca suntu miópe, mai bine se folosésca lorgnóne.

Damele numai atunci potu aplaudá, cându voiescu a esprimá óresi-cari omagie facia de cutari artisti mai renumiti. Inse rol'a acést'a de complacere e o esceptiune si de regula se cade barbatiloru.

JOSIFU J. ARDELEANU.

Unu sfatu.

Celui de 'nscoratu.

June de 'nscoratu,
Am se-ti dáu unu sfatu.
Nainte de tóte,
Dá anteiatate:
La unu Domnedieu,
Care-i Tatalu-teu;
Pre Elu 'lu iubesce,
Si 'lu preamaresece;
Cá elu tea-au creatu
Cu minte 'nzestratu.
Dar' in cumpenire,
Cu a Lui iubire —

Nu iubi prea tare,
Nime 'n lumea mare.
C'-asta amicétia
'Ti casiuna grétia . . .

Pre fét'a plapanda,
Nu o iubi cá-i mândra;
Cá-ci a ei colóre,
Este trecatóre.
Fét'a virtuósa,
Ace'a-i frumósa.

Deci ferice-i fi —
Déca-asiá-i gasí!

Nici féta bogata
Nu iubi — cá-ci éta!
Ori si ce avere,
Cá si fumulu pieré.
Anim'a poftesce!
Ce te fericesce.

Deci ferice-i fi —
Déca-asiá-i gasí!

Si déca tu june
— Érta-me a-ti spune: —
Esci mai multu betranu
Cu gândulu in sénu:
La o fetutia
Tenerutia.

O! nu-o inbí;
Cá nu pôte fi,
Cá carbuni si éscá
Ghiatia se-'ncaldíesca!
Ia-ti dar' de soçia,
Baba mai sbárcia;
Si cu ea-ti imparte
Sórtea mai departe

Inse celu mai bunu —
Sfatu — ce po'u se-ti spunu,
E: cá-'n asta dóga
Mai bine te róga:
Domnedieu se-ti ierte
Faptele-ti desierte!

Josifu J. Ardeleanu.

Vióre si Scanteiutie.

Artele frumóse suntu de antái'a necesitate pentru existentia moderna. Acei cari nu le admitu fiindu-câ nu le pricepu ar' poté totu ast'felu se impedece pe omu a-si redicá ochii spre ceriu, fiindu-câ nu-lu potu pipái.

Mai multa civilisatiune s'ar' pareá cá ar' trebui se duca la mai multa fericire; contrastulu este mai adeveratu.

Unu cadru micu pôte cuprinde unu tablou nemarginitu de mare.

Lumin'a ce vedi in zarea noptii, ori este unu focu la care te vei incaldí, ori unu putregalu care schinteieza.

Pictorii. — Gâsindu-se in mare lipsa de bani pictorulu X... care are óre-care talentu, chiemá la dinsulu pre unu negustoriu de tablouri.

— Cátu 'mi dá pe acestu tablou? intrebá elu.

— Dóue-dieci de franci.

— Dóue-dieci de franci! glumesci! Afla cá nu moru inca de fóme.

Atunci negustoriulu respunde cu recéla:

— Fórte bine, voiú aseptá.

Din viét'a lui Diderot. — D. Camille Peletanu ne dá urmatórea trasura caracteristica din viét'a ilustrulu enciclopedistu.

Unu teneru î-i aduce o scrisóre. Diderot o citeste: érá unu pamfletu infamu, in care elu érá defaimatu in chipulu celu mai odiosu.

— Pentru care motivu, díse, mi-ai datu se cetescu acésta moçicie?

— Eu moru de fóme, si am crediutu cá-mi vei dá câteva scude pentru cá se nu-o publicu.

— Ai apucatu o cale rea, î-i respunsé Diderot. Fratele ducelui d'Orleans este unu omu evlaviosu; elu me uresce. Dedicai lui pamfletulu domniei-tále si elu te va resplátí.

— Dé'r' nici odata eu n'asiu poté face epistol'a dedicatóre.

Diderot i-o facú indata, si tenerulu capetá 25 de ludovici.

Unu omu demnu de-a fi bolnavu. — Unu domnu se presinta la unu medicu spre a-i multiemí cá s'a viadecatu cu o medicina ce-i prescisece densulu acum patru ani.

— Cum, díse doctorulu, iéi acésta medicina de patru ani neintreruptu?

— In tóte dílele, fara se intrelasu vré un'a.

— Dá mân'a in cóce d-le! Te recunoscu demnu de-a fi . . . bolnavu.